

Bogdan Crețu
**Mai puțin
decât dragostea**

roman

POLIROM
2023

Cuprins

Un samovar	7
Soba din Uranus.	23
O casă de păpuși	73
Îngerul cu vână de bou	125
„Ești prințesa vieții mele“	191
Paradisul (1).	213
Dumnezeu a murit! Trăiască Partidu'!	259
Singura versiune posibilă	283
Să-mi mângâi bătrânețea...	317
Începutul și sfârșitul a toate	343
Paradisul (2).	363
O prăpastie spre care alergi fericit	417

— De fapt, eu îți datorez ție multe. Nici nu-ți dai seama. Cu tine îmi răscumpăr multe păcate. Și-mi mai eliberez sufletul. Plus că ai fost băiat bun înainte să intri aici. Lasă, că știu eu.

Mai multe n-a fost chip să afle. Deveniseră frați. Frați de suferință. Chiar dacă fiecare era de cealaltă parte a ei. Când a ieșit de la neagra, era aproape întremat. Urmele de la prima bătaie încă-l dureau, nu se vindecaseră. N-aveau să se mai vindece niciodată. Celelalte bătăi deveniseră obișnuite.

— Mi s-a părut că-mi părăsesc un prieten.

Sigur, l-a mai văzut, de multe ori chiar. Dar nu se puteau trăda de față cu alții. Cu timpul, blândețea față de el se extinsese și asupra celorlalți. Era o legătură subînțeleasă între ei. Unii deținuți, alții gardieni. Unii bandiți, dușmani ai poporului care trebuiau reeducați, alții caralii. Perspectiva liberării le dădea curaj la toți. Își imaginau noaptea, după stingere, că o să vină ea și ziua aia. Ziua aia în care ne vom strânge mâinile și veți ieși pe poarta închisorii. Ha-ha-ha, râdeau înfundat. Și noi vom avea o strângere de inimă. Oare cum vă veți descurca în lumea liberă? O să fiți pregătiți? O să ne faceți de râs? Ha-ha-ha! Că ne-am străduit să facem bărbați de fier din voi. Cu de-alde voi se poate construi socialismul. Ha-ha-ha! Da, socialismul multilateral dezvoltat. Tot noi vom rezolva și lupta pentru pace! Ha-ha-ha!

Într-o zi, le-au adus în cameră un bărbat micuț, uscat ca o scovergă. Tânăr sau bătrân – nu se putea ști. Părea o mumie. Sau un homuncul conservat în formol. Privea însă cu ochi agili, de viezure în jur. Era umil, se milogea fără cuvinte de toată lumea. Un animăluț speriat. Un șoricel. Când a primit primele ciomege pe scări, în drum spre baie, a urlat ca din gură de șarpe:

— Nu baaaate, nu baaaate, domn' șeeef!

La început, a încasat-o mai rău. Țipetele lui ascuțite, ca de bufniță, treceau prin pereții celulelor și ajungeau la toți.

— Să știți că nu-l bate nimeni atât de rău, ne-a strecurat gardianul cel bun.

Într-adevăr, când revenea în cameră, nu avea urme grave. Șchiopăta ușor, mai avea câte o zgaibă pe față, de la vreo palmă. Drăgălășenii față de ce știau ei că se putea îndura. Nu-l băteau, n-ar fi avut nici o satisfacție să calce-n picioare un nevolnic. După aia au aflat, tot întrebându-l și punând cap la cap răspunsurile lui sugrumate, monosilabice, că era închis încă din 1949. Trecuse, săracul, prin închisorile de la Pitești, Aiud, Târgușor, Gherla. Orice deținut, când aude de Pitești, încremenește.

— Eheeei, nu știți voi ce-a fost acolo. Iadul. Iadul încă e blând, pentru că torționarii-s torționari și victimele-s victime, nu se amestecă rolurile.

Micul om rămăsese cu o doagă sărită de-atunci. Sau făcea pe nebunul. Nimeni nu putea ști. Oricum, urla ca din gură de șarpe de câte ori vreun caraliu dădea să-l lovească. Uneori îi ieșea. Rar, când prindea în toane rele vreo brută, o încasa mai tare. Dar nu-l puneau nimeni la rangă, fugeau toți de isteriile lui. Câțiva pumni, câteva șuturi, câteva cravașe și-l aduceau mototolit în cameră.

— Ei bine, omulețul ăsta, pe care nu știam cum să-l protejăm, ne-a făcut un mare rău. El l-a turnat pe gardianul nostru.

Într-o închisoare nimic nu poate rămâne ascuns. Vestea s-a răspândit ca fulgerul prin țevile de calorifer. Cică nu l-ar fi închis, că a intervenit iar șeful cel mare. Dar l-au scos din sistem. L-au mutat disciplinar undeva în Dobrogea. L-au făcut șef de post. L-au trimis în producție. Sau cine mai știe ce. Aici au circulat multe versiuni. Oricum, printre ei n-a ajuns. L-ar fi tratat bine. Dar probabil colegii lui l-ar fi strivit ca pe-un gândac.

Se înviorase? Mai putea? Se întunecase. A intrat în bucătăria de vară, a apăsat întrerupătorul. Deasupra ușii era un bec chior, murdărit de muște. Degeaba, se luase curentul. S-a auzit dinăuntru:

— Futu-le mama lor! În pușcărie aveam lumină. Zi și noapte. Dormeam greu cu fața-n sus și cu becul ăla puternic veghind asupra noastră. Acum mă culc pe-ntu-neric.

A mai moșmondit ceva, s-a auzit zgomotul unui chibrit și s-a văzut o pată de lumină anemică. A ieșit cu o lampă. A pus-o pe masă între ei, i-a reglat intensitatea. A desfăcut palma, ținea ceva. Niște cuișoare. Le-a îndesat în gură și-a început să le sugă ca pe bomboane.

— Vrei?

A făcut semn cu mâna că nu.

— Cică reglează digestia și ajută la ficat.

Era agitat. Își dăduse seama că fuge în gesturi minuscule. Că se ascunde mimând intenții funcționale. Se simțea rușinat că se descoperise? Era apăsător de povara celor povestite? I-a zâmbit, nu l-a întrerupt. Era ciudat. Parcă abia acum se descopereau. Abia acum își vorbiseră pentru prima dată cu adevărat. Abia acum se cunoscuseră cu adevărat. Ca un tată și-un fiu. Și-a dat seama că viața lui taică-su era de neînțeles dacă decupai din ea, așa cum făcuseră el și maică-sa ani la rând, experiența lui din pușcărie. L-au adoptat, dar fără trecut. Trecutul a rămas mereu zona lui de fugă. Chinul lui și numai al lui. Dar un om nu mai e doar ce pare a fi după ce trece prin atâtea feluri de suferință. Cum de nu-și puseseră problema? A simțit că distanța dintre ei se topise. Și că își percepeau unul altuia dogoarea trupurilor. Și asta îi făcea stângaci. Era ca și cum s-ar fi strâns îndelung în brațe. Bietul taică-su! Și câte chinuri nespuse sau de nespuse or fi rămas în afara poveștii lui!

Au mai luat o pauză. A fost cea mai lungă zi a lor. Cea mai lungă zi de până atunci din viața lui Vlad. Au mai făcut mici gesturi. Au mai vorbit nimicuri. Apoi au continuat.

A stat două luni în celulă. Singur. El și vrabia. O simțea uneori sub haină, foindu-se și asta-i făcea bine. O dată pe săptămână era scos la camera de gardă:

— Marș la interes!

Prima lui grijă era să învelească mica pasăre într-o cârpă, cu grijă să n-o sufoce și să-o ascundă sub prici în celulă. Știa că are la ce să se întoarcă. Nici una dintre bătăi nu s-a comparat cu prima. Carnea de pe fese și de pe spate îi fusese arsă, nu se mai putea vindeca. Ar fi trebuit să-l doară mai tare. Dar acum știa până unde poate ajunge durerea, din ce punct creierul va ceda. N-a mai fost cazul, mai ales că, de cele mai multe ori, l-a bătut binefăcătorul lui. A și putut să-l vadă. În cele șapte-opt dăți cât au rămas singuri, el încovoiat peste un taburet de tablă, pe care-l lua în brațe, de care se lăsa și legat cu o curea, ca să fie sigur că totul e regulamentar, în caz că intră cineva, au devenit chiar prieteni. Ce prieteni! Frați!

— Am să te lovesc cu o bătă de prun. Nu dau foarte tare, asta nu te rupe ca vâna de bou sau ca nuiaua. Am eu tehnicile mele, ai încredere.

Nici nu s-a gândit atunci că cine are tehnici de îmblânzire a durerii are și metode de întetire a ei. A fost mai mult o mângâiere decât o bătaie propriu-zisă. Un fel de masaj.

Era un milițian tânăr, mai tânăr decât el. Părea și chiar era un adolescent. Așa cum fusese și el la intrarea în închisoare. Ațos, slab. Fragil. Mâna lui descărnată dădea impresia că abia reușește să ridice bățul. Un copil abia ieșit din școală. Dar din școala de gardieni. Acolo unde te-nvață cum să bați. Cum să frângi speranța. Și te mai învață că asta e condiția binelui. Nu fusese un elev bun.

Nici nu avea curajul să-i privească-n în ochi. Nu răcnea la ei și nu-i înjura decât ca să aibă acoperire. Se prinseseră. Dar era pus acolo ca să schingiuiască. Ca să le amintească mereu că nu mai erau oameni, că nu mai aveau nici un drept și că viața lor atârna de voința lui, care nu e decât micul braț al sistemului. Deținuții îl porecliseră Mucea, avea să afle mai târziu. Dar cu simpatie. Bătea fără ură. Lovea tacticos, calculat. Nu se descărca. Vorbea în timpul ăsta cu o voce plictisită:

— Hai, scoate-ți echipamentul. Ia poziția. Hai, că n-are rost să tragem de timp. Și tu vrei să scapi, nu?

Era ca și cum le-ar fi zis: „Uite, vezi? Eu acum trebuie să te bat. Nu e vina ta. Dar nu e nici a mea. Așa am nimerit: tu la podea, cu pantalonii dați jos și cu bucele vârgate de la atâtea lovituri, eu de partea astalaltă a nuielei. Putea să fie invers. Așa că nu dau cu ură. Nu te lovesc așa cum ne-au învățat. Că nimic n-ar mai rămâne din tine. Ce să facem? Trebuie să trăim și după asta. Și tu, dar și eu“. Aproape că-l îndrăgeau. Își făcea treaba fără brutalitate, nici măcar conștiincios. Riguros. Când putea, trișa. Adică lovea mai ușor sau mai puțin. Număra din doi în doi și-l pune pe deținut să strige. Firește că le convenea să li se mai îndulcească pedepsele, deși se obișnuiseră cu ele. Nici nu mai luau în calcul bătăile obișnuite, intraseră de mult în rutina vieții de pușcărie. Prezența lui însemna însă mult mai mult. Și-au dat seama că, dacă unul ca el a ajuns să-i bată, lucrurile sunt în schimbare. Mult nu mai e și poate că ies și ei la lumină. Printre toate brutele alea, apăruse unul căruia nu-i făcea plăcere să strivească.

Mai târziu, când s-a întors într-o cameră lângă alții, i-a aflat și povestea. Sau legenda. Pentru că-n închisoare totul căpăta proporții care afară nu aveau corespondent. Taică-su fusese medic în penitenciarul din Jilava. Și avusese prea mare grijă de deținuți. Se purtase ca un medic, nu ca un torționar. Prea le dădea scutiri de la muncă, internări,

pastile pentru orice neajuns. De parcă treaba deținutului nu era să sufere. Păi, ce credea el, că se terminase cu puterea lor? Că-i gata reeducarea? Păi, dujmanu' atâta așteaptă, să lași nițel garda jos. Să-ți ațipească puțin vigilența. Și ce facem? Ne-ntoarcem de unde-am pornit? După atâta chin și muncă? Oricum, unul îl turnase. Urmase o anchetă. Fusese acuzat de favorizarea infractorului și trecuse lângă ei, în celule. Norocul lui că șeful ăl mare al penitenciarelor îl știa dinainte de război. Fusese închis la Jilava și îl ajutase. Se purtase omenește cu el. N-a putut să-l scoată, dar a avut parte de un tratament mai blând. Și, ca deținut, funcționa tot ca medic, pentru că altul nu era. Adică felcer, oficial, că nu mai semna nimic, dar făcea tot ce era de făcut. Fi-su a intrat în sistem tot prin medierea șefului ăl mare, ca să-și răscumpere tatăl. Ca să dea un semn de bunăvoință, că familia lor e de partea poporului. Asta era povestea care circula printre deținuți. Cine-ar fi putut-o verifica?

— Omul ăla pe mine m-a ajutat cel mai mult. Fără el, n-aș fi supraviețuit. Pe alții i-o fi lovit mai tare, nu zic nu. Că, na, era meseria lui. Am auzit tot felul de lucruri. Pentru mine a fost un înger. Un înger cu cravașă, așa-i. Dar altul mai bun nu se putea în condițiile alea. Când mă rog, îl trec în capul listei, să știi. A fost primul semn că răul începea să se îmblânzească. Era ciudat, dar părea să nu-i placă puterea. Și avea milă. Bătea cu milă. Când mi-am dat seama de asta, mi s-a făcut milă și mie de el. I-am și zis:

— Ce-o fi și-n sufletul dumneavoastră, că nu păreți un om rău. Sigur nu vă place meseria asta...

Nu răspundea. Ofta.

— Vezi-ți tu de ale tale, că nu ești duhovnic.

Tăcea. Dar și tăcerea aia părea să-i lege. Într-o zi, după ce i-a ars câteva bețe de formă la tălpi, dar prin bocanci, de figurație, i-a zis simplu: